

Ýmislegt fræðilegt um bráðabirgðalög, líklega 1935

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Bráðabirgðalög

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Ræður Bjarna Benediktssonar
Askja 4-1, Örk 9

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1)

Fyrsta brátabirgðalögin, sem gefin voru út fyrir Ísland voru sett 21. febr. 1877 og allan þann tíma, sem danskan ríksherra fór með mállefni Íslands skv. stj. skv. 1874 voru gefin út 8 brátabirgðalög. Íslenskan ríksherra mat undirritat: fyrsta brátabirgðalögin 4. mars 1904 og þann næsta ekki fyrr en 10 árum síðar eða 2. mars 1914. Á fjörun-
tíun ára bili frá 1874 fram að ófritan-
byrjun voru því átta gefin út 10 bráta-
birgðalög.

Þá verður skjót breyting á. Matan á gjálfa-
stríðinu 1914-18 stóð voru gefin út 18
brátabirgðalög, hin fyrsta þeirra 5. okt. 1914.
Frá stríðslokun: nóv. 1918 til árslokna
1921 eru gefin út 12 brátabirgðalög.

Þessi þrjú komu aftan röðinni tímar.
Á árunum 1922-30 eru hvert ein aldrei gefin
út nema ein brátabirgðalög og 1925, 1926,
1927 og 1929 engin. Þá þó óvissa tímanna
aftan að segja til ein. Árin 1931-33 eru
hvert ári gefin út 2, 3 og 1 brátabirgðalög.

Þröiunn vel þá fyrst að mars 1934, þá
að þrjú einu ár voru gefin út 12 bráta-
birgðalög, 1935 átta og en 1936 13. Árin

2)

1939 og 1938 vertur oftan lagara um, því at þá eru 3 brátabirgatalög lagara árið en 4 hit sitara.

Met atdraganda heimstýgjeldorinnar sitari

1939 skellur mig flötaldan gfin. Árið 1939 verða brátabirgatalögur 10, 1940 verða þau 15, ~~og~~ 1941 17 og 1942 10.

Után þingsstjórnin, sem ekki heft: stutning meiri hluta Alþingis frá hinsvegar sjnum var-
legur at, því at á valdörum hefur 1943 og 1944 eru lagara árið at eins gfin vit 2 brátabirgta-
lög ~~(þann árið)~~ og 3 hit sitara.

Þegar þingsráðstjórn tekur vit á mig
magnast enn vitgöfa brátabirgataloga, því at
á árunum 1945-1952 eru þau fast 7 á ári
en flest 12. Árið 1953 þakkar þeim ofan í
5 og þat sem af er 1954 eru þau at eins 4.

Þetta gfi-^{hit} þetta sjumi, at brútleiki
tinnanna hefur furdanlega beint verbat á
þat, hversu oft menn hafa talið sig
þarfa at gripa til brátabirgataloga. Sínd
enn verður þat áttætt, þegar heft er í
huga, at hin sitari er sitja þing
mikla ^{lengur} ~~abeygju~~ en á þun gertist og fram
til 1911 þom þing oftast ekki samar
nema annad-hvort ein. Glest: því mátt
atla at ^{at þeim röðum væri} ~~men~~ rihari ástata ~~sætt~~ til

3)

til útgáfu brátabirgataloga þá er mi, skil-
sist metan stjörnir sat í öðru landi, frá
at raunin hafi sem sagt ort: í alt
önnur.

Þjöldi brátabirgataloga hér á landi verður
því eftirtekta verðari, þegar atkúsat er, at
skv. þegar tilvitnuðu rit: Glimmelstoups
hafa [skv. grunnvallar] frá 1915 / at eins verit
gefir út, ~~þ~~ brátabirgatalog fram til
á milli 1948. þar af voru 5 gefin út á
milli-striðs árunum 1918-1939 og 4
heimliss vegna frölsistökuanna 1945.

Án ~~álíka~~ frambrand á stj. skv.
heimildinni á þskandi og Danmörku
sigrin övengja ljóslega / hvenna misbeiting
heimildan getur leitt til þess, at nánast
verit: leitt at nota hana, þar sem
hildlaus netkun þennan þar varandi, ef
aldrei er um alvælega misbeitingur
at ræta.

~~Þessi ritat hafa stundum ort: í á -
greinirga um útgáfu brátabirgataloga
hér á landi. Það) Hálussri þinginn rit
þat, at þessari heimild sé leitt,
þennan alvælega í ljós af því, at
nóðkun dæmi eru þess, at þingit~~

41)

sta ömum deild þess geri með
 þeimni ályktum röt fyrir að bráta-
 birgjalög þeimni að verða gefin út um
 hiltelst efni eta að það sé eski-
 legt, þess. þáð. ^{frá} ~~frá~~ ^{sem} ~~sem~~ ^{var} ~~var~~ í Alþingi
 1914 með 36 atkv. gegn 3, þá sem
 segja, að Alþingi væri þess, að lands-
 stjórnanin geri rötstafanin til þess með
 bráta birgjalögum, að sjá landin fyrir
 nauðlegum gjaldmiðli, (Alþt. 1914
 A 845, B I 59-80) og voru þóðl. nr.
 59 20. nóv. 1914 gefin út í samræmi við
 þetta (Alþt. 1915 B. III 666-732, B II 269-271).
 Á sama veg kemur fram, að þóðl.
 nr. 3 15. apríl 1920 ^{er} ~~er~~ sprottið af
 rökt. dsk., sem samþykkt var seint í
 þinginu næsta í maí, þá sem segja

nr. a. að „stjórnanin geti rötta útvegt sei
 með þóðl. heimild“ slíka, sem um
 var að ræða. (Alþt. 1921 A. 539) / Þóðl.
 nr. 45 2. okt. 1922 eru og í samræmi
 við þáð. frá þinginu 1922 um að
 gera þá rötstafanin, sem frá.
 /jallat: um „hit bráta“ / og á
 næsta þingi á eftir var heimilnis
 að þá þóðl., að dreigist heft: að

hit sama ^{er} ~~er~~
 þóðl. nr.
 56 21. nóv. 1923, að
 þá erum rött í sam-
 ræmi við slíka rökt.
 dsk. (Alþt. 1924 B 911)
 þóðl. var sprottið rökt.
 dsk. samþykkt 1954 um
 höfundarítt

(Alþt. 1922 A 346)

5)

gefa bráðabirgta lögin út (Alft. 1913
 B. 12, 07-1210) ^{Enn aðrir þat} Málkera hvernig með um
 afstöðu þessumanna til bráðabirgta löga,
~~þessum löga~~ ~~þessum~~ at þingmáttur, sem
 er: hvern stjórnmálaandstöta segja
 1928 um brbl. n. 5 h 26. sept. 1934, at
 betra xi gefa út slík brbl. þessa efni xi til,
 en hafa almennu heimild (Alft. 1934
 B. 767)

betra xi

Andvitat þessum ^{jöfnum} ~~þessum~~ ^{þessum} and: t
 ágreinissu um þat, þessa bráðabirgta
 löga hafa verið gefin út. Enna hafa
 þess oft þjálbat um hris mestar deilumál,
 sem þá hafa verið uppa. T. d. um þat
 má nefna ^{þessi} brbl. n. 17 29. sept. 1915 og
 brbl. n. 1 18. maí 1916 um aukennissu
 setlu í tölur Íslands bankna (Alft. 1916-17
 B II 16-45, B III 24-39). Brbl. n. 184
 9. des 1931 um skiftamálferð á bei
 þilka eintra sölu Íslands (Alft. 1932 B 106-
 1228). Brbl. n. 49 10. sept. 1934 um
 málferð og sölu mjólkurinn ofl (Alft.
 1934 B. 1470-1666). Brbl. 8. júní
 1936 um leigumánu mjólkurstöðva
 Alft. 1937 B. 160-205. Brbl. n. 54
 12. maí 1936 um stjórna állar verkamtja

er um öll þessi
 meiri hluttar mál
 gildir þat, at bráða-
 birgta lögin eru
 samþykkt af Alþingi.

6)

riksins (Alft. 1937 B. 76-109). Þóbl. nr. 15 27. maí 1939 um breytingar á verkamanna listatalögumum. (Alft. 1939 B. 267-317) Þóbl. nr. 5 29. jan. 1941 um breytingar á heyrningarl. til vernda gegn háltssemi, skatleppi íslenskraun heyrnumum (Alft. 1941 B. 303-321) Þóbl. nr. 1 8. jan. 1942 um gerðardóm í kaupgjalds- og verðlagsmálum. (Alft. 1942 B. 123-330). Þóbl. nr. 79 20. ágúst 1945 um verðlagningar landbúnaðarafurta o.fl. (Búnaðarvæð) (Alft. 1945 B. 450-593). Þóbl. 80 23. ágúst 1945 um togavaka kaup riksins. (Alft. B. 23-76). Þóbl. nr. 65 24. maí 1951 um heyrnirli vanna samningss milli Íslands og Bandaríkjanna (Alft. 1951 B. 86-174).

Sam af þessum málum hefa verið mál hinna alþra- þjóðinga mestar mála, sem á- þróðum hefan þurft at taka um í þessum árum, og er því eðlilegt, at sí skotum hefi komit fram, at ríðora heft: verið at láta Alþingi fjalla um þess þess: upphafi: at þess at hefta í um þess met bráta listatalögum.]

Þ: ldr verkamitjinstjórnar - þóbl. 1936 um t. d. gefin út 12. maí, er þess heft: verið slit: þ þess 9. s. nr., og er því heftit fram

Þess komi um síðst. bl. 6 a

Þ: þessum tilkallnum þessum fram, at ríðing- þessum - sí þess ríðing- þóbl., heft þess heft: mest þess.]

b. a

skv. t. d. deilan um
bóll. nr. 43 14. ágúst
1934 í Alþingi þar
er, en þanna var um
at ræða breytingu á
framhita lán stjórnum
þingsmanna sjóts
(Alþt. 1934 B. 108-112g)

7 Sama atfinning þessum og stundum
framt, þó at menn séu eit af þessu sig
elsti andvirgi efri brátabrasta lögunum. ~~þess~~
Kjalfrættis at ~~misþreiting~~ ~~er~~ ~~at~~ ~~þetta~~
~~þetta~~ Men bóll. ¹¹³ nr. 12. okt. 1936, þar sem
breytt ^{er} lánbr. ták. 18. febr. 1947 um gjaldfrætt
á upphötu um ~~setningu~~ þessu ^{um þessu} þar
t. d. heildið fram, at þar sé „brein
misþreiting at setja brátabrasta lög: til-
felnum sem þessum“, jafvel þótt fram
þessi at bóll. séu sett vegna hestareittho-

Þingstaklaga er at þessu fundit,
at iðkjörin stöðu hafa
bundið sig um ábyrgð á
heittöku skv. brátabrasta-
lögunum: umrættum um bóll.
nr. 41 17. ág. 1939 um
litaveitna: hefurjörku
(Alþt. 1939 B. 388-405), og
í sambandi við bóll. nr.
43. ágúst 1945 um lögun-
breytingu ríkissjóts, bóll. nr.
87 13. sept. 1945 um þinga-
breytingu ríkissjóts, at vorasamt
sé, at stjórnum veiti gjalfri
ni lánseimild (Alþt. 1945
B. 65, 82g)

þessu sem landsbankanum líkast: eldgi
(Alþt. 1937 B. 70). Því þá atfinningu
er agentur við bóll. nr. 63 30. apríl 1951
um breytingu á landsbanka-lögunum
þar sem 20. apr. þessu er felld niður
til brátabrasta vegna hinna miklu
breytingu, séð er: it hefi ritan l. voru
sett ári 1928, enda sé mi umit at
heildar endur skotum banka lögunum.
Í tilfalli þessu er þessi fram svo felld at þessu dek;
„þar sem heildin álitun útgáfu þessu bóll.
sem fetta þessu á at staðfesta og forseður þessu
sjóna víðveigandi tilheyringun of heilu ríkissjóts.
til at seilast: um á veldum Alþingis og stjórna
landnum met síðleiri útgáfu bóll. á bestu
heildin at vera málinu þessu og taka þessu máta
mál á heildin“ Til þessu felld at þessu er

(Alþt. 1951 B. 47-53)
Þessu við!

71

af endokráningu laganna, at þessa atviki, sem
 færð varð sem ástæða fyrir nauðsynn bráða-
 birgðalaga hafi nauðsynlega verið fyrir
 hendi á meistar þinggi stöð. Þetta er ekki
 vilfangt en beint á, at hin fornlegu skil-
 yrd: sein fyrir hendi og auk þess hafi
 ríð herra tryggast ein megar þinglagan
 stutningi vit málið. Um mjólkurlögin

1934 er fyrirbætt á það beint ^{hafi verið sett} at þann ^{stjórnun} ^{þing}
 og lígi ekki at taka gildi, þegar en löngun
 eftir at þing sé samant- komið, og er
 því norat til, at mikinn undirbúningi
 þurfi til gildistökuanna auk þess
 sem til þess er vitnat, at meiri- hluti
 þings hafi samit um framgang málin
 vit stjórnan megarun utan þings.
 Met virðunum heiti þessu það fram
 um vanna samnings- lögin 1951, at
 gilsgráfaudi meiri- hluti þingmanns
 hafi utan- þings fyrir- fram hjótt sig
 þessu samþykkað.

Er ekki um það at vilkast, at þessu
 vöru þess, sem mikils hefur þótt vit-
 þurfa hefur ríkisstjórn fyrir fram
 tryggast ein ^{meðan} stutningi ~~þessu~~ þing-
 manna vit lóðl. ~~Þessu~~ E. de 11

9)

met stundunagi; röðst. dok. frá þinginu áður,
þó at sumum vortist sem óþorft hefð: verit at gefa
bobl. út. (Alþt 1931 A. 534-540, L 72-114.)

því er at vissu haldit fram, at bobl.
nr. 85 6. júlí 1932 gangi: berhögg vit lögfrum-
legu vilja Alþingis, af því at samkvæm-
frv. hefð: verit felt á þinginu áður, en
fram kemur, at svo hefð: ferit, at eins væna
þess, at einu þingmannu hefð: vortat. Þá vit-
kerra segi þessum vortum, at þá: þinglokun
hefð: stj. leivist áður frá meiri hluta
þingmannu: þáttum deildum um at gefa út
bobl., annars hefð: hín dok. gert þess,
og þessi at ferit einu dok. at titlast at
vera almenn. Frv. var síðan felt (Alþt. 1933
B (61-47).

Miklum mun áhyggjara er at bobl.
sein felt af Alþingi er þess, at þess verti
þess óitrædd og þess þó svo dok. nema
um litlega stjötta hluta þess. Miðg
oft þessu máli líku þess er ótrætt
at vortum er sí, at til því bobl. er
þess lit: stj. þess þess frá dok. með ástæða
til at hafa þess þess, at samkvæm frv.
i þáttum deildum þess, og þá á því stjöt-
ferðing og birta á mig: stjötma titild-

og lögin því efri sínu
samkvæmt fallin ein gildi.

10)

(Alft. 1922 t. 549-552), þegar svo stundi á
sí þess. atvinnu bótt þessum til að fá álit þingins
um þat, hvort ábyrgt skuli búið fram gegn
stj., og „elli þat i vinnu rithri atvinnu at ganga til
3. umr. og takast sitan aftur. Gæfi líkt stöðit
i áttu og þessari vinnu verið fylgt.“ (Alft. 1923 t. 914-915)
Þá miðit virtist at vinnu sagt met þess at segja
dile þess. tekur aftur, en allt á, at þess
verti i útrædd, og á þá stundum sagt at
rithora sí at samþ. þess a. m. k. i annari
deildinni sem einhversu birtum til
stjórnarinnar. (Alft. 1949 t. 104, Alft. 1950
t. 184). Um þetta er þó engin vinnu, enda
þat öðru hvort látið uppi af höfðu rithri-
stjórnar þess svo stundi á, at málit
sí „atvinnu þessarinnar segja lagt þess þingit,
- þessu máli er lokið og um þat þarf ekki
þess at tjalla.“ (Alft. 1950 t. 183), eta at
stjórnin „letur - þingit um þat, hvort
þat telur framkvæmingu þess þess. vera
til upfrhita eta samþykktar.“ (Alft. 1944
t. 330).

Þess atvinnu sýnist stundum eitthvað
um þess atvinnu um efri þessu bótt., sem svo
stundi á um, þess. t. d. at bótt. nr. 5 17. jan.
1947 um þessu bótt. stjórnarinnar þessu i
Reykjavík

11)

erum hölluð „gevrat“ (Aðst. 1942 G 31), en
erum dæmi sjátt þess, at þess. sé vikið frá
sta þess lík: t öðru eimungis: þess
skyni at líka uppi vandröðum á ríkisstjórn
vega útgáfa brátabirgatalöga. Þess á
mót: þess þess vit, at metri deild þess
samþykkt röð. de. um at lina á lit: , at
útgáfa bibl. „þess: verit högnat vátöfnum og
þessileg af lindi stjórnanum“ (Aðst.

1899 B 1746-1747). Þessi samþykkt, er yst
er 1899, vart þó dæmi at reinn fordæmi um
afgreiðslu líkra mála, en er þess um
eftirtektar vortari, þess lina þjalla
um tvönn brátabirgatalög, og höft: ríki-
þessit dæmka felt lina þess þess: lindi
og vort þess sitari þá sett til at af-
nema þess einnig þess, þess. bibl. er.

10 hq. apríl 1898 þess Ísland, er þess
dæmka þessum lítriska til höndu
ríkisum, er: öfrit: eiga og bibl. 5. 24.
mái 1899 um afnám þessum þessum.

Þessum dæmi um og þess, at bráta-
birgatalög um þessumlega samþykkt af
Alþingi, þá at til þess þessum sé
þess lík: t, þess þess þessum þessum
þessum, þess. bibl. nr. 38 23. júlí 1934 um

12)

heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka
gilda bráðabirgðin á leiðin (Alft. 1934 B 511-512),
bráð. m. 10 h 18. júlí 1941 um vátvaxninga félög
fyrir veltu (Alft. 1941 (haust) B 19-20),
bráð. ^{um} júlí 14. maí 1946 um vaxta stjórnaðs
(Alft. 1946 (sumar) B 30-33)

Þessu fyrir dæmi þess, að til
áhrifstærðu hafi komið milli friðs og stjórna
útk af bráðabirgðalögum, ~~sem~~ og fjárfundandi
meiri hlut- þeirra er beinlínis samþykktur
af Alþingi, þau tilkölulega þau, sem
verða óitradd verða þau situr en svo
vegna ósamþykks við stjórnað, og ^{um} hris
örþau, sem felld eru, gilda áhrifstærð
áhrifstærð. Alþingi hefur þess vegna í
samt með þessu sínu á bráðabirgðalögum
staf þess hris viðtaka beinlínis ríkis-
stjórnarinnar á þessu sínu.

Þau áhrifstærð-efni fyrir sig að
ágra ágrein fyrir hrisum mjög ólíku
áhrifstærð, sem þessu hafa verið fyrir
bráðabirgðalögum og hrisum margvíslegum
efni, en þau hafa fjallat um. Þau að
hlutlausum áhrifstærðum áhrifstærðum efni efni
þessu viðtærð sem þau hafi áhrifstærð oft
verið þessu á þessu vaxta ^{er} stöðvæð,

um þessu hrisum
meiri hrisum hafi
verið þessu,

13)

at Alþingi, sem helst mátti efla at á
mót-vari gert, hefur fallist á slíka
frambætur og verður nú ort: at telja,
at hún sé hlátt af verju og vitleika
sem skýring á þessu stjórna-áhrifum.
Ef til máttu þessu ^{sem hithver} þessu misnotkun
þessara heimildar mundi landsdómi tvi-
malabært skilt at hafa hlitgjör af þessu
verju, sem á er þessu, og ~~þessu~~
semilaga munu hella, ef ákæmt óvart þer
at, um mjög vitleika útgáfu brátaþing-
laga.